

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 10.

Ljubljana, 16. vel. travna 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. Iz deželnega zbora kranjskega. — Lj. Stiasny — Kamnik: Podobice v abecedniku. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Književnost. — Listek. — Naši dopisi: Iz postojinskega okraja. — Iz novomeškega okraja. — Društveni vestnik. — Vestnik.

Iz deželnega zbora kranjskega.

VI.

Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1892.

Slavni deželni zbor! Finančni odsek predlaga proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1892. s potrebščino 321677 gld., z zakladdo 29234 gld. in primanjkljajem 292443 gld.

V primeri s proračunom l. 1891. pomnožila se je potrebščina za 11.131 gld. Večina te pomnožitve prihaja od tod, da je bilo na novo ustanovljenih ali pa razširjenih več šol in vsled tega osnovanih 19 novih služeb, za katere se že letos potrebuje 8300 gld., dasi so za nekatere vstavljeni le delni zneski celoletne plače. Čim bolj se pa množé in razširjajo šole in čim dalje službujejo učitelji, tem bolj rastejo opravilne in službene doklade, za katere se letos potrebuje okoli 2000 gld. več kakor lani. Jednajsti tisočak pa je prirastel vsled večjih troškov za verouči-

telje na štirirazrednih šolah in za vožnjo veroučiteljem po deželi, ki so se morali vsled deželnega zakona z dné 5. sušca 1889. l., d. z. št. 444, iznova urediti.

Sicer pa je omenjati, da troški za šolstvo vsako leto okroglo za 8—10000 gld. naraščajo in da toliko časa ne pridemo do stalnega proračuna, dokler ne bodo določene in dodelane vse šole, katerih v nekaterih krajih še prav zelo pogrešajo. Koliko bode potem znašala redna potrebščina za ljudske šole, se zdaj pač tudi primeroma ne more določiti; ali če se bode še nekaj časa leto za letom pomnoževala za okroglih 10000 gld., je opravičeno vprašanje, ali bode naši deželi končno mogoče zmagovati te čedalje večje troške. Zato finančni odsek letos zopetno priporoča deželnemu šolskemu oblastvu, naj se pri svojih sklepih in terjatvah blagohotno ozira na naše skromne deželne finance in naj se zlasti ne prenaagluje z razširjevanjem

šol na tri- ali štiri- ali celó večrazredne. Jednorazredne šole so za vsakdanjo omiko priprostega naroda potrebne in naj se občinam ne odrekaajo, večrazredne pa naj se delajo le v toliki meri, kolikor dopuščajo denarna sredstva in jih zahtevajo posebne okoliščine.

V primeri s predlogi deželnega odbora je od finančnega odseka nasvetovana potrebščina manjša za 2469 gld. iz razlogov, ki jih omenjamo pri posameznih naslovih. Vender naj pa že takoj povemo, da 900 gld. tega znižanja prihaja od tod, ker šteje deželni odbor le 60, finančni odsek pa 70 začasnih učiteljev, pri katerih se prihranjuje po 90 gld. na leto. Po izkazu deželnega šolskega sveta je namreč letos vseh začasnih učiteljev 76. Kakor skušnja uči, napravlja jih vsako leto kakih 10 do 15 drugi izpit. Ali ker se ti stalno nameščajo še le v drugem pol- ali celo v zadnjem četrtletji, bode za nje brez ozira na ogromni interkalar zadostovala celoletna potrebščina, ki za 6 takih služeb v polnem znesku ostane v proračunu.

Potrebščina

sestavlja se tako:

I. Aktivitetni užitki učiteljev.

1. Plače rednih 268102 gld.

Po odštetih prihrankih za 70 začasnih učiteljev po 90 gld. v znesku 6300 gld. ter 3⁰/₁₀ interkalarji 8043 gld., skupaj rednih 14343 gld. ostaja rednih 253759 gld.

2. Dopolnilne doklade k plačam izrednih 1100 gld.

3. Službene doklade rednih 25481 gld.

4. Dopolnilne službene doklade nespremenjeno izrednih 65 gld.

5. Opravilne doklade rednih 13760 gld.

6. Dopolnilne opravilne doklade izrednih 250 gld.

7. Stanarine za ljubljanske učitelje rednih 2030 gld., skupaj rednih 295030 gld., izrednih 1415 gld., vsota 296445 gld.

II. Dotacije, nespremenjeno rednih 4162 gld.

III. Nagrade in podpore rednih 16383 gld., izrednih 3250 gld., skupaj 19733 gld.

IV. Pokojnine učiteljskih vdov, nespremenjeno rednih 638 gld.

V. Miloščine nespremenjeno rednih 269 gld.

VI. Različni troški, nespremenjeno rednih 530 gld. Vsa potrebščina rednih 317012 gld., izrednih 4665 gld., skupaj 321677 gld.

Zaklada.

Po predlogu deželnega odbora znaša primanjkljaj 302812 gld., po nasvetu finančnega odseka pa 292443 gld., torej za 10.369 gld. manj. Tega vspeha pa odsek ni dosegel samo s tem, da je znižal potreščino, ampak da je povikšal tudi zaklado. Dohodki normalno-šolskega zaklada so večinoma sicer tako stalni, da jih ni prav mogoče preminjati; jedni pa so venderle premenjivi, namreč doneski od zapuščin. Leta 1890. so znašali ti dohodki 13005 gld., za l. 1891. so bili proračunjeni s 14000 gld., in za letos predlaga deželni odbor le 12000 gld. po triletnem povprečnem znesku. Ali povprečni zneski so pri tem naslovu malo zanesljivi, ker so ti doneski odvisni zgolj od tega, ali umrje več ali manj bogatih ljudi. Ker se je letos nadejati samo od štirih zapuščin 20000 gld., predlaga finančni odsek, da se v proračun sprejme 20000 gld. Vsled tega se zaklada pomnoži za 8000 gld. in znaša:

I. Obligacijske obresti rednih 3847 gld.

II. Doneski rednih 25200 gld.

III. Različni dohodki nespremenjeno rednih 87 gld., izrednih 100 gld. skupaj 187 gld. Vsota rednih 29134 gld., izrednih 100 gld., skupaj 29234 gld.

Če skupno zaklado primerjamo s potreščino 321677 gld. se kaže primanjkljaj 292443 gld. kateri naj se na podlagi § 2., drugi odstavek deželnega zakona z dne 28. grudna 1884. l. poravna z 10⁰/₁₀ priklado na dokladi za deželni zaklad pod-

vržene neposrednje davke, ki so po državnem proračunu od finančnega ministerstva za l. 1891. predpisani z 1546908 gld.; 10⁰/₀ šolska priklada toraj znaša 154690 gld., ali po odbitem znesku zarad odpisanih davkov vsled uim v okroglem znesku 1000 gld., skupaj 153690 gld.

Pravega primanjkljeja se toraj kaže 138753 gld. ali okroglo 148800 gld., to je za 1600 gld. več, kakor za l. 1891.

Z ozirom na vse to finančni odsek predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1892. s potrebščino 321677 gld., z zakladdo 29234 gld. in s primanjkljejem 292443 gld. se potrjuje.

2. V pokritje tega primanjkljeja se bode l. 1892. pobirala 10⁰/₀ priklada na celo predpisano svoto vseh direktnih davkov, torej zlasti od rednega davka z vsemi državnimi prikladami vred pri zemljiškem

davku, pri hišni najemarini in hišno-razrednem davku, pri pridobninskem in dohodninskem davku po vsej deželi. Nodostatek v znesku 138800 gld., kateri se potem še pokaže, naj se pokrije iz deželnega zaklada.

3. Deželnemu odboru se naroča, da sklepu pod točko 2. pridobi Najvišje potrjenje.

4. V rubriki III. „Potrebščina“ dovoljuje se c. kr. deželnemu šolskemu svetu revirement po dogovoru z deželnim odborom.

5. Potrebščine normalno-šolskega zaklada za l. 1891., katere bi utegnile vsled veljavnih naredeb deželnega šolskega sveta dogovorno z deželnim odborom nastati, pa bi presegale proračun, so pokriti iz blagajničnih preostankov l. 1891.

V Ljubljani dné 12. sušca 1892.

Murnik,
načelnik.

Klun,
poročevalec.

Podobice v abecedniku.

XXI. b – boben.

1. Pripovedovanje.

Plemič - baháč.

Kralj je imel mladega zlahtnika, katerega so imenovali plemič-baháč, ker je vedno veliko obljubil, a malo storil. Kralj pa je imel tudi šaljivca in ta je hotel baháča poboljšati.

Posrečilo se mu je na ta način:

Nekega dné bi rad kralj pečene ptičeve jedel. Reče torej plemiču: „Pojdi v gozd in ustrelj mi deset ptičev!“ Plemič pa odvrne: „Ne deset, ampak sto ptičev ti hočem ustreliti“. „Dobro“, pravi kralj, „ako si tako dober strelec in mi jih prineseš sto, dobiš za vsacega jeden srebrnjak“. Šaljivec to sliši, vzame boben, gre pred plemičem v gozd, kjer je bilo največ ptičev ter jih skliče z bobnanjem ter jim reče:

Ptičice, skrijte se! Plemič-baháč kmalu pride ter vas hoče poloviti.

Ko plemič pride v gozd, ne vidi nobenega ptiča. Vsi ptiči so se namreč poskrili. Ko se vrne s praznim žepom, bil je sto dnij zaprt, ker ni svoje obljube držal.

Ko je bil zopet prost, reče mu nekega dné kralj: „Rad bi danes imel pri obedu pet rib“. Plemič se spomni na sto dnij zapora, vender se prenagli ter reče: „Ne pet, ampak petdeset rib hočem vjeti“. Kralj mu pa odvrne: „Ako si tako dober ribič, da mi prineseš petdeset rib, dobiš za vsako jeden cekin“. Šaljivec to sliši, vzame boben, gre k jezeru, skliče z bobnanjem ribe ter jim reče: Ribice, bežite! Plemič-baháč kmalu pride ter vas hoče poloviti.

Ko plemič pride k jezeru, ne more vjeti nobene ribe. Vse so namreč splavale

k drugemu bregu. Ko se zopet vrne s praznim žepom, zapre ga kralj petdeset dnij, ker ni svoje obljube držal.

Ko je petdeset dnij preteklo, reče mu kralj: „Rad bi obedoval zajca“. Plemič se spomni svojega zavora ter reče: „Gospod, hočem Ti prinesiti najmanj deset zajcev“. Kralj mu odvrne: „Ako si tako dober lovec in mi jih vloviš deset, hočem za vsacega tri cekine dati“. Šaljivec gre zopet z bobnom v gozd, skliče z bobnanjem zajce in jim reče:

„Zajci, skrijte se! Plemič-baháč pride ter vas hoče postreliti.

Ko plemič pride, ni mogel ves dan nobenega zajca ustreliti. Kralj ga zopet zapre deset dnij, ker ni mogel svoje besede držati.

Ko je zopet prost, reče mu kralj: „Rad bi obedoval jelena“. Plemič se spomni svojega trpljenja, katero mu je provzročilo njegovo bahaštvo. Zato mu odvrne ponižno: „Hočem iti v gozd ter pogledati, ako bom mogel ustreliti jelena“. Ko se poda v gozd, res ustrelji jelena. Z velikim veseljem ga prinese kralju. Ta se smeje ter mu reče: „Glej, kako lahko je obljubo držati, ako se nič nemogočega ne obljubi“. Šaljivec se je smejal v pest, kajti plemič je postal od istege dne ponižen.

Pouk.

Plemič je bil velik baháč. Veliko je obljubljal, a malo storil. Vse se mu je

smejalo. Ostal je vendar isti baháč. Šele večkratni ostri zavor ga je izmodril. Ne obljubujate torej veliko, posebno pa nič nemogočega. Prav resničen pa je pregovor: „Kdor veliko govori in obljubuje, mora veliko znati, ali pa veliko lagati.

2. Nazorni nauk.

Kdo izmed vas ne pozna bobna? To je pač prijetna igrača. Marsikateremu izmed vas je prinesel sv. Miklavž to igračo. Oglejmo si jo. Iz česa sèstoji boben? Na kaj tolčemo? S čim tolčemo? Boben vam je torej prijetna igrača. Tudi odrasli imajo boben, pa je večji in jim ni igrača. V mestih in trgih sklicuje mestni stražnik z bobnanjem ljudi. Tudi vojaki imajo boben. Vojaki morajo velikokrat v tuje kraje. Med potoma oživlja jih boben in veselo pravijo vojaki, ko se bližajo tujemu kraju:

Boben bobna — bam brbam
Spet vojaki gremo k vam.

Ko pridejo v mesto ali vas, pravijo ljudem:

Boben bobna — bam brbam,
Dobrih postelj dajte nam.

Drugo jutro jih skliče zopet boben in veselo odkorakajo vojaki, rekoč:

Boben bobna — bam brbam,
Danes gremo kam drugam,
Cesar plača tu in tam.

Lj. Stiasny — Kamnik.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Andrej Marušič r. 7. dec. 1828 v Šent-Andrežu pri Gorici, mašnik 20. dec. 1851, najprej domači učitelj pri grofu Ivanu Lud. Attems, potlej začasno učitelj slovenščine, in od l. 1858 profesor vero-

zakona, naposled celó v treh jezikih — v slovénkem, talijanskem in nemškem — na gimnaziji v Gorici, ud deželnega šolskega sovéta, nadškofijskih ljudskih šol nadzornik, častni kanonik.

Slovenščina se mu je omilila vže v očetovi hiši po branju starih bukev slovenskih, l. 1848—9 po vrlih časnikih p. Sloveniji, Novicah, Danici, po narodnih pesmih, vzlasti po čvrsti poeziji Koseskega, po občevanju z iskrenim Kocijančičem itd.

„Kakor Kocijančič — oglasil se je tudi Marušič v „Šolskem Prijatlu“ na pr. z opazkami o nekaterih slovstvenih delih na Goriškem, o tedanjem društvu sv. Mohora in o knjigah, kakšne naj izdaja, da vstreže društvenikom (1854 str. 278—288), s poslovenjeno resnično prigodbo „Lucija Bernard“ (1855 str. 2—11. X) itd. ter si je naklonil tako Einšpielerja in Janežiča, kateri poznej v svoji Slovnici tudi njemu hvalo daje za marsiktero prijazno opombo.

Tako je pisati jel v „Danico“ na pr. l. 1854 str. 171 o prvih duhovnih vajah v Gorici, kjer tudi pravi (X): „Česar je polno serce, rado iz ust gre! Tudi moje serce je polno slavniga O. Stögerja, moža po volji Božji... Bog večna ljubezen — je zapopadek vsih njegovih govorov; ime Jezusovo, gerb svojiga reda, ima tako reči vtisnjeno v serce, in geslo njegoviga društva — Vse k večji časti Božji — je rudeči trak, ki se vije očitno skoz vse njegovo govorjenje in djanje... Sedaj naj mi se dovoli dve njegovih priporočil tukaj ponoviti in poterediti, ki zadevate brevir in cerkvene obrede... Še nekaj mi že dolgo na sercu leži... Bolj kakor jest čutijo gotovo vsi dušni pastirji goriške vélike škofije živo potrebo posebniga škofijskiga obrednjaka (rituala) za tiste dele službe Božje, ki se v domačim jeziku opravljajo... Sedaj, ki pričakujemo noviga poglavarja in ki naši véliki škofii nova doba napoči, se mi je zdel priložen čas sprožiti to važno reč; način izpeljave nasvetovati pa ni več moja reč (str. 172) itd.“ — „Vsi sveti — vernih duš dan“. V Podgori pri Gorici 25. okt. (str. 186). — L. 1855: O ginljivih sv. obredih vélikega tedna (str. 72); o slovesnem prihodu novega višjega Pastirja (str. 108) in o svatbenem dnevu Goriške cerkve s krep-

kim sonetom: „V spomin slovesne vpe-ljave prečast. in prevzv. kneza in višiga škofa dr. Andreja Gollmayrja v pervostolno Goriško cerkev 24. rožnika 1855“ (str. 112. X.). — L. 1856: Golgota („Pač res, odrešenje je jedro in duša zgodovine človeštva... Skrivnost odrešenja na Golgoti je in bo — naj veljá prederzna prilika — nar višji verh na Himalaju duhovniga sveta; ona naj bi bila vsakimu tako rekoč Ariadnina nit v neizmernim labirintu modroslovskih preiskovanj“ str. 53) itd. O napravi semeniša za dečke (str. 71). O šmarnicah in o lepšanju cerkvá, kjer pa opominja: „Le nekaj bi bilo želeti, de bi se duhovni z leposlovskimi pravili soznanili in se vselej zvesto po njih ravnali in nobenega ugovora ne terpeli, bodi si od ključarjev, ali kogar koli, če si ravno je kaj pripomogel, ker tu je treba le neodjenljivim tırjatvam umetnije zadostiti. Nadjam se, de po željno pričakovani novi vredbi bogoslovskiga učenja se bode tudi od cerkvene zidarije, malarije in glasbe kaj razlagalo. Še zmiraj vladajo po deželi mojstri skaze... O ti reči bi se dalo véliko govoriti, za zdaj sim jo hotel le sprožiti“ (str. 107. X.) itd. —

Posebno marljiv in stanoviten dopisovalec je bil Marušič Novicam od l. 1854 do 1882. „Ženitvanske šege Slovincov Goriške doline“ so v Novicah l. 1854 str. 49—58 njegov prvi dopis, ki ga pričenja s pesmico: Kje dom je moj? — Tam kjer Soča v blagem kraju vije se — — Na Slovenskem dom je moj! — ter sklepa z opominom, naj tudi drugod domorodci opisujejo lepe stare narodske šege, in obeta: Ako slavno vredništvo želí, bom skušal včasih še druge navade in narodske posebnosti goriških Slovincov popisavati. — O letopisu Goriške gimnazije in posebej o mlačnosti šolske mladine do maternega jezika, do slovenščine (str. 303 A. M.). — L. 1855: Nasvet višje slovníčne sodnije (akademije), češ „brez terdne podlage, brez občeveljavne slovnice, ktera mora biti pisatelju zakonik, naše slovstvo ne

bode cvelo“ (str. 62. A. M—č). O slavnostni veselici, katero je obhajala gimnazijalna mladina vsled rojstva presvitle cesaričinje, in pri kateri se je pred izbrano olikano družbo v goriški kazini prvikrat javno slovenski govorilo in pelo na veliko zadovoljnost in radost pričujočih domorodcev slovenskih (str. 87 cf. str. 104). — O šolskem sklepu in o svečanosti gimnazijalne mladine na večer pred cesarjevim rojstvenim godom, kjer pravi tudi: „Z veseljem rečem, da bil je zapaziti važen napredek o tem, da je začela slovenska mladina svoj materni jezik spodobno spoštovati in dostojnost njegovo in enakopravnost z drugimi predmeti spoznavati, kar je temeljni pogoj napredovanja itd.“ (str. 271). — Beseda o slovenskem knjigoteržtvu (str. 299). — „Eno uro pri Koseskem“, kateri se je po hudi bolezni zdravil v Ločniku poleg Gorice.. „Ni mi moč popisati, kaj so sedaj serca naju čutile, — al komu niso znani občutki, ki nas obhajajo, kadar nam je dano od obličja do obličja gledati moža, katerega poezije so nas jezerokrat navdajale z rajskim nadušenjem in katerega slavno ime vsak hip na jeziku imamo! — Koseski, ki je sama prijaznost, nama je začel z redko besedo, ker še enmalo težko govori, od svoje bolezni pripovedovati, ki ga že čez tri leta tare.. Globoko v serce mi je segla njegova bogaboječnost in vdanost v voljo božjo in terdno zaupanje v pomoč od zgoraj. V bukvah Joba, katerih pesniško prestavo so Novice pred nekimi leti prinesle, je žlahna duša se krepčala in tolažbe iskala ter v pravem keršanskem duhu z izgledno poterpežljivostjo bolečine prenašala. Njegove dušne moči prihajajo vedno čversteje in bodo svojo znano krepkost zopet dosegle. Ljubezen do mile domovine še vedno tako v njem plamení kakor v dvajsetletnem mladenču itd.“ (Str. 315. Od desnega brega Soče pri Gorici 24. sept. A. M.).

Izvrsten je sostavek, ki ga je s polnim podpisom Andrej Marušič, katehet

spod. gimnazije in učitelj slovenščine priobčil v Novicah l. 1860 str. 92—107 pod naslovom: „Narodnost in slovenščina v Gorici“. Tu kaže, kaj je narodnost in kaj je nerodnost ali pretirana narodnost, češ: „Narodnost se dá primeriti žlahnemu vinu. Pij ga zmerno, ti bo v zdravilo, ti dá veselje, pogum, moč in krepost; — prestopi pa meje zmernosti, gorjé tebi, sužen si neznanim duhom! Tako se valja pijan narod po blatu človeških strast, pomandraje vse, kar je v sercu najdražjega“. Berite to, narodoslovci!.. Najterdnša vez narodnosti pa je jezik.. Zato bodi nam skerb, da zadobi naš jezik v šoli, vradu (kancelijah) in sploh v vsakdanjem življenji spodobno in pravično veljavo.. Vodnik zapoje: „Ilirija vstani!“ in Slovenci postajajo iz ljudstva narod, ki ga Japel s sv. pismom blagosloví. Kopitar in Miklošić, slovnice viteza, potegujeta na-se pazljivost učenih jezikoslovcov; Prešernova lira mečí Slovencom serca, Novice jim bistrijo um na vse strani in jih navdajajo z zavestjo narodno, in veličastni Koseski govori z verh Parnasa z mogočnim nadzemljskim glasom ustvarivši jeziku svojemu postave; in komur ni bilo še zadosti, zadene ga Habakukova osoda. Duh leta 1848 ga zgrabi za lase in nolens volens mora biti domorodec“.

„Serce narodnega življenja, narodno ognjišče so šole, vikše in sosebnost srednje, zlasti gimnazija, prav za prav semenišče višje omike.. Moj namen je, podati kratek pregled nekdanjega in sedanjega stanú slovenščine v Gorici, zlasti v goriški gimnazii.. Po latinščini za Jezuitov in nemščini za Jožefa II. skušala je v prve šole pomagati si tudi slovenščina, v sedanjem veku, l. 1847 celó na modroslovno učilišče; l. 1848 pa je nagloma vpeljana bila v latinske šole ali v gimnazijo. Kako se je godilo slovenščini v gimnaziji, popisuje Marušič gledé na postave, na učni red, na učitelje in učence, ter razpravlja mnogotere zadržke napredovanju p. a) Po-

manjkanje slovenske knjižnice in pripravnih, posebnih poetičkih zbirk za odraščeno mladino; b) Učna vredba po gimnazijah, primerjena le mladenčemu izverstnih zmožnost itd. — Značaj goriškega, dasiravno s slovenskim obročem okovanega mesta, pravi, je in ostane — furlansk. Od tod žalostna prikazen na gimnaziji — znamenito število narodnih polutanov, kajti — v nekaki babilonii živijo leta in leta slovenski učenci. Domá slišijo večidel le furlanski ali slovénsko-furlanski jargon, po ulicah poverh še italijansko-slovensko-nemško žlobodranje, in v šoli se ukvarjajo s staro klasičino v poterjenje, menda, poslednje slovniške izjeme. To je vendar le preveč plevéla za slovensko pšenico! .. Naposled kaže tedanji stan slovenščine v gimnaziji do ministerskega vprašanja, ali ne bi se dal učbeni red vravnati po onem za česki jezik po nekterih českih gimnazijah (str. 107)“. —

„Važen sklep goriškega deželnega odbora gledé na slovenski jezik“ je prav tako važen spis Marušičev v Novicah l. 1861 str. 250—259. Nekatere županstva so se ustavile italijanskim dopisom ter prosile naj jim deželni odbor poroča v razumljivem jeziku, in po jedernatem in temeljitem dokazovanju odbornika Winklerja se je vendar sklenilo: Vsi, kakoršni koli razpisi do slovénških županstev, bojo slovenski. — Veselite se toraj goriški Slovenci, dokler imate na Dunaji Črneti in Winklerja v Gorici, pravi dopisnik v Novicah, ter pripoveduje, kako se je gledé službenega jezika godilo dotlej v deželnem odboru. Ker je veliko, da ne rečem vse, na osebah ležeče, naj mi bo dovoljeno, v bolj razumljenje naših zadev in tudi zato, da se sedanja in prihodnja, za vso deželo važna delavnost deželnega odbora ložje presodi in ceni, vverstiti tukaj kratko in kolikor mogoče, resnično karakteristiko naših odbornikov. Ti so bili tedaj gg.

grof Pace, dr. Doljak, A. Winkler, dr. Deperis in dr. Pajer. Ker mora zlasti nam kranjskim Slovencem zanimljivo biti, kako se je že pred tridesetimi leti sodil in opisoval naš deželni gospod predsednik in cesarjev namestnik v središču Slovenije, naj se omenjena karakteristika pokaže tudi tukaj od besede do besede:

„Gosp. Winkler je naš domačin, edini Slovenec v odboru. Da ga imajo za izverstnega jurista, za razsvetljenega in modrega vradnika, kteremu je duhomorno kalupovanje neznano, kterega bistro oko je že davno zapazilo in spoznalo, kar je v državnem in javnem življenji skaženega in pomanjkljivega in kako bi se dalo pomagati; da ga vikši in tovarši visoko čislajo in vse stranke spoštujejo; da mu zraven nemškega italijanski jezik tako gladko teče, da bi se bilo še celó italijanskim matadorom njegove kritike bati, ako bi se tako rešetanje z njegovim oestro npravnim značajem vjemalo: za vse to bi moglo tistim mar biti, kterih je skerb, da pridé pravi mož na pravo mesto. Kar imam jez pristaviti, je to, da ga je gola ponižnost in priljudnost. Ure in ure se s pomoči in sveta iskajočimi kmeti ne kakor vradnik, ampak kakor prijatelj, s čudno poterpežljivostjo tako umevno in po domače pogovarja, da jim more serce veselja igrati. Kakošen razloček med njegovim vedenjem in unim sirovim režanjem „parlè da cristian!“ Za koliko bi bile ljudstva in vlada na bolj, ako bi se ne le nižje, ampak tudi višje službe takim možem podeljevale. — Winkler ni le po rodu in kervi Slovenec, ampak tudi po mislih in prepričanju svojem, in kolikor zmerniši in previdniši, toliko bolj intensivno in zdatno je njegovo postopanje po poti narodnega napredka; on vé, za kaj se poganjamo in kaj hočemo doseči. Da slovenski tudi piše, bi skor ne bilo treba praviti (Novic. 1861 str. 258)“.

Književnost.

Osnovni nauki iz fizike in kemije za ljudske in meščanske šole. V treh oddelkih. Na podlagi učnih načrtov za osemrazredne ljudske šole na Kranjskem od dné 25. kimovca 1886. l. spisal Andrej Senekovič, c. kr. gimn. ravnatelj. I. del. V berilo je vtisnenih 52 slik. 8° 90 str. Cena vezani knjigi 60 kr. Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fedor Bamberg, 1892. V Ljubljani.

Odkritosrčno moramo reči, da že dolgo časa slovenske knjige nismo vzeli v roke s takošnim veseljem in s toliko zadovoljnostjo, kakor ravno izšle «Osnovne nauke iz fizike in kemije».

Knjiga obseza od 1. do 10. strani občna svojstva teles, od 10. do 17. str. molekularne sile, njih delovanje in učinke, od 17. do 35. str. važne nauke o toploti, od 35. do 39. str. nauk o magnetizmu, od 39. do 55. str. torno elektriko, od 55. do 60. str. kapljivo tekoča telesa, od 60. do 68. str. raztezna telesa, od 68. do 71. str. nahajamo nauk o zvoku in od 71. do 78. str. nauk o svetlobi, od 78. do 90. str. nam podaja najvažnejše prvine in njih spojine.

Gospod pisatelj, kateri je l. 1883. spisal izvrstno «Fiziko za nižje razrede srednjih šol», podaja nam tukaj knjigo, ki vsestransko zadovoljuje učnim načrtom za osemrazredne ljudske šole na Kranjskem.

Gospod ravnatelj Senekovič izkazal se je zopet strokovnjaka, ki temeljito znanje in mnogobrojne skušnje, nabrane za večletnega učiteljevanja uspešno ve obračati v prid učéči se mladini. Pisateljeva zasluga je, da je vse gradivo praktično, jasno in previdno priredil ter pregledno razvrstil.

«Gledé terminologije držal se je pisatelj večinoma svoje «Fizike» za nižje razrede srednjih šol, kar je knjigi gotovo le v priporočilo.

Spuščati se v posameznosti ter jih pretresovati, ni namen teh vrstic; vender se usojamo izreči, da se «Osnovni nauki iz fizike in kemije» morejo meriti s knjigami te vrste drugih narodov ter da bode imela v šoli kar najboljši uspeh.

Ker je knjiga tudi po zunanji obliki lepo opravljena, priporočamo jo prav toplo učiteljem in sploh vsem prijateljem književnosti slovenske. F. H.

Obrtno knjigovodstvo s kratkim poukom o menicah. Učna knjiga za obrtno nadaljevalne šole, ob enem priročna knjiga za obrtnike. Spisal dr. Tomaž Romih v Krškem, založil Dragotin Hribar v Celji. Cena 1 gld. Po pošti 10 kr. več.

Tako se imenuje nova 177 strani obsegajoča šolska knjiga, ki je sestavljena po jednaki nemški Gruberjevi, ki se pa razločuje od one posebno v tem, da je g. spisatelj mnogo temeljitejše razložil «nauk o menicah» ter navedel posebno mnogo vzgledov, ki umljivo pojasnjujejo drugače težko stvarino.

Večinoma je tudi srečno izbral znanstvene izraze, posebno hvalevredno pa je, da ni novih koval, ampak si jih izposodil iz sorodne hrvaščine. Na ta način se bomo tudi v terminologiji vedno bolj približavali, kar bode le pospeševalo razvitek znanstvenega slovstva. — Gledé tujih izrazov je dr. Romih tudi prav dobro pogodil, da je v obče stavil izraz — kakor se izgovori — na prvo mesto, kakor se piše pa na drugo n. pr. embalaža (Emballage), akceptant (Acceptant), prezentant (Präsentant) itd. — Le na ta način je mogoče učencem se privaditi pravilnemu izgovarjanju tujk.

Vsa knjiga je tako priročna sestavljena, da jo bode gotovo vsak obrtni učitelj precej uporabljal kot pomožno knjigo v svoji šoli, upamo pa tudi, da bode dobila v kratkem postavno odobrenje kot učna knjiga.

Res je, da se nahajajo nekatere tiskovne pomote, kar je popolnoma razumljivo, ker pisatelj in tiskar sta bila daleč narazen. Gotovo se pa bodeta oba potrudila to v drugi izdaji popraviti.

V ta namen navedem tudi nastopne nedostatke: Pogostoma čitamo «gospod» namesto «gospoda» ali «gospodu», isto tako «Fran» namesto «Frana» ali «Franu». «Strugati» ni pravi izraz za «radirati», akoravno ga ima Bartel v svojem slovarju; bolje je «strgati, izdrgniti ali zbrisati», ker strugati je «drechseln». Na str. 76. čitamo dvakrat po vrsti «dohodke», namesto jedenkrat «dohodke», drugič «stroške». Na str. 78. naveden je tudi slučaj, ki se je pri izvršitvi pozabil vknjižiti. Namesto «za brizgalnico za peronospero» bi se bolje glasilo «za brizgalnico proti peronospori» ali «peronosporsko brizgalnico». Isto tako namesto «omara za knjige» bi bilo bolje «knjižna» ali «knjižnična omara».

Priznati pa moramo, da knjiga tudi tiskarju čast dela, kajti popir je lep in trd, težavni in umetni dvojni tisk pa prav ličen.

Knjigo najtoplejše priporočamo vsem našim obrtnikom, posebno ker tudi cena ni previsoka. Priučili se bodo izvestno iz nje mnogo koristnega za svoj posel.

Pri tej priliki še omenimo, da je dr. Romih že l. 1890. spisal trgovsko knjigovodstvo, ki ga je izdal tiskar J. Krajec v Novem Mestu. Cena 50 kr. —z—

„Pomladni glasi“, posvečeni slovenski mladini. II. Uredil Anton Medved. V Ljubljani. Založil Cirijski. — Tisek «Katoliške tiskarne». 1892. Tako se imenuje drugi zvezek knjižice za mladino, katero je g. A. Medved začel dajati na svetlo. Ta zvezek na 100 str. v mali 8° obseza zopet prav primerne povesti in pesmice, in sicer: Mladini (pesem), Kristof Kolumb, Tvoj angel (pesem), Metlarjev Gregec, Največja nesreča (pesem), Francetov France, Otroška molitev, Piruhi (pesem), Iz ljubezni do starišev, Koklja,

Na sveti večer (pesem), Izpolnjene želje, Prvič v cerkvi, Pastir, O svetem Miklavži (prizor iz otroškega življenja v dveh dejanjih), Kdor ne uboga, tepe ga nadloga (otroška igra). — Izvod stane mehko vezan 20 kr., lično vezan 30 kr., po pošti 5 kr. več. Tudi I. zvezka »Pomladanskih glasov« se dobi še nekaj izvodov po ravno tej ceni. Prodaja jih »Katoliška buk-

varna«, pismena naročila vsprejema pa tudi g. A. Medved v semenišči v Ljubljani. Mično knjižico »Pomladne glase« toplo priporočamo kot prav pri- pravno darilo za piruhe, pri botrinji, ob koncu šolskega leta in ob enakih prilikah. Vrlemu uredniku in pridnim njegovim sotrudnikom pa želimo, da bi bili vztrajni in srečni pri tem blagem podjetju. P.

L i s t e k.

Turske šole.

Bogomir Albert je priobčil nedavno črtico o turskih učilnicah. Ker bo izvestno zanimala čitatelje, priobčiti jo hočemo nekoliko okrajšano.

Turški učitelj — hodža — je navadno resnoben in častitljiv mož; oblečen je v dolg, podšit kaftan, ki se dotika njegovih sandal, glavo mu pokriva zelen turban in obraz mu diči lepo bela dolga brada. Hodža odzdravi naš »selam«, da položi roko na srce in pripogne nekoliko glavo, toda ne spregovori ničesar.

»Dober dan, hodža efendi, Vaša šola ima krasno ležjo!«

Hodža pokloni se nekoliko globlje.

»Tudi šolsko poslopje je prav lepo.«

Hodža efendi prikloni se zopet.

»Kadar grem mimo Vaše krasne šole, vedno jo občudujem.«

Takej pohvali se ne more hodža ustavljati dalje in spregovori počasi: »Šola sicer ni velika, a zado- stuje.«

Sedaj pa že smemo razodeti svojo željo:

»Se mi li dovoli, Vašo šolo posetiti?«

S prijaznim poklonom naznani hodža svoje do- voljenje.

Z bobnom se uprav daje znamenje, da se pri- čenja pouk. Učenci so došli vsi in pravočasno. Nizka, a široka šolska soba ima po stenah nekoliko pobožnih izrekov.

Učenci sedijo s prekrizanimi nogami na blazinah ali čilimih. Čevlje morajo pustiti pred sobinimi vrati, kajti z obualom, ki se je onesnažilo na cesti, ne sme nihče vstopiti v sveti šolski prostor.

Resno se držeči dečki so navadno rejenih lic in okroglih trebuščekov. Na strani imajo usnjato tor- bico, rmene, rdeče, zelene ali modre barve, z zlatom in srebrom prešito in s čopki olepšano; v njej tiči abecednik, ki zadostuje za »mejtef« ali malo šolo. Nekateri ljubljenci prepasani so tudi s širokim pi- sanim trakom. Fes, ki ga ne vzamejo raz glave, je obšit z zelenimi ali modrimi steklenimi biseri, ki od- ganjajo »uroke«.

Pri jedni steni široke sobe je tlak nekoliko vzvi- šen in pokrit s čilinom, tje na dolgodlako kozjo kožo

usede se slovesno hodža. Ko je prižgana njegova pipa pripravljeno je vse k pouku. Počasi in glasno začne hodža moliti prvi stavek turskega očenaša — fatihā — in pevajoče molijo za njim učenci. Tako molijo odstavek za odstavkom, prošnjo za prošnjo. In ko od- molijo zadnje besede te molitve: »Vodi nas, Najmi- lejši, po potih tistih, katerih ne sovražiš in ki se ne motijo!« nastane več minut trajajoča tibota; prvi in najimenitnejši del pouka je dokončan.

Pozneje se vadijo učenci tudi iz abecednika, in njih napredek razvedri resno lice učiteljevo. Tudi mi pohvalimo njegove uspehe, in hodža odpusti nas s prijaznim priklonom. -- Slovesen je mladega Turčina prvi šolski pohod, ta je njemu, njega pripadnikom in vsej šoli pravcati praznik. Oče osedla svojega konja ali najlepšega osla in ga odide po glavi in vratu s steklenimi biseri in pisanimi čopki in mu vplete lep trak v rep. Sorodniki pa obesijo na oslov vrat še mnogotera darila v znak svoje ljubezni do malega abecedarja. Deček je prav lepo opravljen: na strani ima rmeno torbico, pisano ruto okoli vratu in na fes^u v šopu modre bisere. Babica je privezala na ljub- ljenčkov fes glavico česnja, ki odganja hudobne želje. Sedemletnega dijačka — odvisno je le od očetove volje, kedaj začnejo in če hočejo pošiljati Turki otroke v šolo — posade na sedlo in osel ga odnese proti šoli; spremljajo ga pobožne želje. Hodža gre včasih svojemu novemu gojencu naproti in ga vpelje s slo- vesnim petjem v šolo.

V osnovni šoli nauči se deček za silo čitati, rač- unati in pisati.

Deklice premožnih Turkov poučujejo doma ev- ropske guvernante; toda domača učiteljica ni prava odgojevalka, nego modno blago, ki služi muham svoje zapovednice.

Osnovne šole — mejtef — ki niso spojene z dža- mijo, uravnane so po evropskem uzoru. V obče na- preduje turško šolstvo, kar je zasluga razsvitljenega padišaha. Šolstvo in pravosodje nista več pod nad- zorstvom šajk-ül-islama, ki je zaviral vsak napredek.

Na osnovne šole se naslanjajo »rüşdië-je«, neka vrsta realk s pripravljalnimi razredi, iste služijo dobro; urejene so po francoskem načinu. V njih se izobra- zujejo boljši stanovi, in kdor si je v njih pridobil za- dosti znanja, pridene si naslov »efendi«.

V turskih dekliških šolah poučuje se ponajveč samo čitanje, pisanje, posebno lepomiselnost; nekoliko se seznanjajo učenke s turskim in arabskim leposlovjem. Igrajo tudi na klavirju, posebno izurjeno: sultanovo koračnico.

Deklice se v teh šolah izurijo posebno dobro v ženskih ročnih delih.

V medresah, neke vrste akademijah, ki so splošne z džamijami, a jih ne smemo zamenjati z učilnicami, v katerih se vadi čitanje korana — dar-ol-kirajet — poučuje se arabščina, perziščina in turščina, matematiške vednosti, modroslovje, govornišvo in turška zgodovina. Učenci medres zovemo se «softe»; v njih se izučijo uleme, hodže in mole. Medrese so častiljiva ustanova in izvrstni možje so se v njih izučili; sami sultani so dobili v njih svojo učenost.

Šola v Galata-Serailu v Peri, katero vodijo Francozje, daje tudi na Francoskem veljavne diplome za

«Bachelier ès lettres et sciences»; ima nad tisoč učencev.

Vojaška šola v Pancaldiji pri Peri (do 400 učencev) je pod spretnim vodstvom generala von der Goltz. Na Princevem otoku Chalki (v Marmara morji) je pomorska šola z do 300 učenci. Razven teh je še višja rudarska šola (po francoskem uzoru), zdravilniška šola (po francoskem uzoru) za izključno praktično zdravilstvo in šola za obrazujoče in prikazujoče umetelnosti v Stambulu pod vodstvom zaslužnega Gambi Beja.

V vseh turskih šolah se uči tudi, kar ne stoji v nobenem programu: globoko spoštovanje do roditeljev in učiteljev in čut hvaležnosti. V tem bodijo nam turške šole v izgled!*)

Zupánc.

*) Primeri: Bosenske zanovétke. Spisal Rajko Perušek. Kres 1882, str. 422.

Naši dopisi

Iz postojinskega okraja. (Dalje.) Kar se tiče prvega, navajam ta-le fakta. Ako je učitelj vesten, mu ni treba več nadzorovanja, kakor ga že ima. Ako otroci ne pohajajo redno šole, ako pomislimo, kako otroci zbolevalo pogosto za kako nalezljivo boleznijo. Na primer. Jaz imam to leto 164 šolo obiskujočih, od katerih le 10 ni nič obolelo, drugi vsi, dva celo umrli; pouk je bil ustavljen za tri tedne in če se skoraj na vsako drugo leto prigodi bolezen, potem naj nadzornik vsak teden enkrat učitelja nadzoruje, ne bo pouk nič boljši, ne uspešnejši. Gospodu poslancu bi želel, da bi bil samo en teden, recimo, en mesec ljudski učitelj na deželi, potem bi malo drugače sodil. Kako je treba kmetske otroke k učenju priganjati, dovoljevati si celo male kazni, da jih učitelj prisili do učenja; da bi stariši k temu kaj pripomogli, še misliti ni. Da so naše šolske knjige čitanke, računice, zlasti gradivo za slovnico, spisje itd. slabo urejene; dalje, da stariši kupujejo otrokom zvezkov in potrebnega orodja za pouk, na to gosp. poslanec nič ne računi in njemu je vsega tega le učitelj kriv, ker je premalo nadzorovan.

(Konec prih.)

Iz novomeškega okraja. Šola ne dosega svojega učnega in vzgojnega smotra, tako nekako so govorili g. poslanci v deželni zbornici. In kdo je kriv tega nedostatka v šoli? No, kdo? to najvno vprašanje! Kdo drugi, nego učitelji.

Vprašam, kdo bo kriv v Šmihelu pri Rudolfovem, če so dečki tako zanemarjeni v pouku, če bodo gospodarji bolj nevedni nego gospodinjice? Pojasniti vam hočem razmere.

V Šmihelu dobodo šolske sestre trirazrednico.

Dečkom zidajo zdaj novo šolo. Pouk obiskujejo dečki v najeti hišici; radi pomanjkanja prostora hodi jih dopoldne k pouku mesto 70 le 50, od popoldanskih dečkov imajo nekteri 6, drugi le 4 ure na teden. To je pouk! kaj ne?

Te razmere pa ostanejo tudi še, ko postavijo novo šolsko poslopje. To poslopje bo pritlično, imelo bo jedno učno sobo za 80 otrok in bo stalo 9000 do 10000 gld.

Za šolo godnih dečkov je že sedaj čez 200, v 5 letih jih bo 300. Koliko bo dosegel učitelj ob poldnevem pouku v sobi, v kateri bo zopet tako natlačeno.

V tako šolo naj hodi najboljši nadzornik tudi vsak teden, uspeha ne bo našel, pravega uspeha ne bo dosegel, ko bi tudi sam poučeval celo leto.

Deklice dobodo trirazrednico s celodnevним poukom, skoro enakemu številu dečkov naj pa zadostuje jedna učna soba, s poldnevним poukom.

Lahko že naprej trdim, da bode g. nadzornik vselej zinajeval z glavo, ko bo šel iz deške šole.

Dvorazrednice je torej treba. A kaj hočemo! Krajni šolski svet noče; dotični gospodje ali nimajo otrok, ali pa jih v mesto pošiljajo, nekterim so pa le deklince na sri.

Kaj je treba dvorazrednice, mislijo si oni gospodje, otroci drugih kmetov naj bodo nevedni, saj se dajo še laže vladati neumni kmetje. Radi bi, da bi v Šmihelski fari hčere gospodarile, gospodinjili pa sinovi.

Na te razmere opozarjam okrajni šolski svet. Videant consules!

Kdo bo kriv, če ne bo Šmihelska deška šola rodila obilnega sadu, če se ne bodo dečki naučili toliko, kolikor deklice? Kdo? Krajni šolski svet ne,

okrajni šolski svet tudi ne, ampak na te, ubogi učitelj, bodo kazali: Malo, malo si jih naučil; malo znajo učenci nasproti učenkam!

Društveni vestnik.

Slavnostni večer „Slovenskega učiteljskega društva“ v proslavo 300letnice rojstva J. A. Komenskega. (Dalje.)

Vspored slavnosti je bil precej obširen, kajti obsegal ni nič manj nego 17 točec. Ko je pozdravil društveni predsednik g. Žumer s prav prisrčnimi besedami vse navzoče, nastopi lepo število učiteljev, a še lepši venec učiteljic na oder, ki je bil s slavljenčevim soho in z eksotičnimi rastlinami okrašen ter zapoje pod spretnim vodstvom tovariša g. Razingerja Nedvedov mešan zbor »Naša zvezda«, ki se je izvel kakor pozneje vsi drugi zbori v popolno zadovoljstvo celega občinstva. Frenetično se je aklamiralo požrtvovalnim pevkam in pevcem, ki so se zbrali v tako harmonično celoto, prišedši iz raznih krajev naše domovine. Potem nam je razvil g. prof. Zupančič v svojem slavnostnem govoru natančno podobo slavljenčevega življenja, naštel njega zasluge na literarnem polju, predstavljal ga kot velikega reformatorja ljudskih šol pritrjuj, da ravno ljudski učitelji imajo dolžnost slaviti tega pedagoga, ker delujejo na po njem osnovani ljudski šoli. (Govor priobčili smo v zadnji številki. — *Ured.*) Izbornemu govoru je sledil burni aplavz. Po mogočnih akordih Jenkove »Molitve« je nastopila nam že znana tovarišica gđc. P. Suwa, ki je pela jako ljubko arijo iz Kreutzerjeve opere »Prenočišče v Granadi«. Gospodičina ima lep in zvonk sopran in razpolaga z lepo višino. Njeno petje je spremljevala jako diskretno vrla pijanistinja tovarišica I. Furlanova, katere igro na klavirji smo imeli priliko občudovati v solo-pieci K. M. Weberjevem »Poziv na ples«, v katero je vpletena marsikaka tehnična težkota, a po gospici je bilo vse vrlo izvedeno. Tretja, vredna dveh napominanih gospodičin, je nadarjena deklamovalka tovarišica gđc. V. Rischnerjeva, ki nam je s pravim občutkom predavala pesem »Ob tristoletnici Komenskega«. Kar treba zahtevati od dobre deklamovalke, združeno je v gđc. Rischnerjevi. (Konec prih.)

„Slovensko učiteljsko društvo za Koperski okraj“ ima svoj redni občni zbor dne 19. t. m. ob 9. uri dopoldne v Buzetu, kjer se bode proslavljala ob enem tudi tristoletni spomin rojstva Jana Amosa Komenskega in obhajala desetletnica obstanka društva. — Dnevni red: 1. Pozdrav došlih. 2. Ob rojstveni tristoletnici J. A. Komenskega. Možki zbor, dr. G. Ipavic. 3. Slavnostni govor v proslavo Komenskega, govori g. Kristislav Bogatec. 4. Prečitane za-

pisnika zadnjega občnega zbora. 5. Poročilo predsednikovo. 6. Tajnikovo poročilo, letno in za minolo desetletje. 7. Blagajnikovo poročilo, letno in za minolo desetletje. 8. Volitev treh pregledovalcev računov. 9. O ustanovitvi društvenega fonda, oziroma slovenskega učiteljskega podpornega društva »Komenski«, v trajen spomin rojstvene tristoletnice poslednjega, poroča g. Karol Mahnič. 10. Volitev društvenega vodstva. 11. Morebitni predlogi. 12. Sklep, cesarska pesem in učiteljska himna. Z ozirom na to, da je letošnji redni občni zbor izvenredne važnosti in za nadaljno koristno in plodonosno društveno delovanje največjega pomena, vabi društveni odbor vse častite gospode društvenike s tem najljubnejše in jim toplo priporoča, da se istega vsi, brez izjeme, udeleže polnoštevilno. Dobrodošli so nam tudi, da celo lepo jih prosimo, naj blagovolijo k zborovanju priti tudi drugi sosodni, slovenski in hrvatski, častiti gospodje tovariši učitelji in prijatelji društva, koji se za stvar zanimajo. To je želeti posebno radi tega, da se moremo potem tem izdatneje mejsebojno bodriti in vzpodbujati k vztrajnemu, vsestranskemu, za obči blagor in prosveto prepotrebemu delovanju, ter da naše društvo, jedino te vrste v Istri, tem vrednejše proslavi najženijalnejšega »učitelja narodov« in »prvega pedagoga sveta« in da tem lepše praznuje desetletnico svojega obstanka. Vsi pa, koji mislijo priti k zborovanju in udeležiti se potem skupnega obeda, blagovolijo naj to pravočasno, vsaj do 17. t. m., naznaniti gospodu Bernu Bekarju, nadučitelju v Buzetu, da bode mogel isti, kojemu je, po blagovoljnem dovoljenji, izročena skrb za obed, potrebno še za časa ukreniti. — Na svidenje torej v Buzetu! Živela učiteljska zavednost in vzajemnost! Za odbor »Slovenskega učiteljskega društva za koperski okraj«: Miroslav Anžlovar, predsednik.

Litija. Vabilo. Učiteljsko društvo za »litijski šolski okraj« ima svoje zborovanje v spomin 300letnice J. A. Komenskega dné 19. t. m. ob 10. uri dopoldne v Zagorji za Savo. — Vspored: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja in društvene zadeve. 3. Komenski, učitelj narodov. 4. L. Lavtarjev »računski stroj«. (O tem predmetu bode iz prijaznosti predaval g. dr. T. Romih s Krškega.) 5. Šiba v ljudski šoli (g. K. Matajtec). 6. Volitev odposlancev k zborovanju »Zveze«. 7. Nasveti. — Radi važnosti 4. točke in ker pri tem zborovanju slavimo Komenskega, podpisani odbor vse učiteljstvo in tudi druge šolske prijatelje tega okraja uljudno vabi k prav obilni udeležbi.

Odbor.

Vestnik.

Osobne vesti. Umrli je v Trbovljah dne 11. t. m. nadučitelj g. Janez Irgl za kapjo; služil je na tem mestu od l. 1865. in bil obče priljubljen in blag učitelj. Lehka mu zemlja! Bil je mnogoletni naročnik našega lista.

V šolski odsek občinskega sveta ljubljanskega so bili dne 10. t. m. izvoljeni ti-le gg.: Seneković Andrej (načelnik), Šubic Ivan (namestnik), Tomšič Ivan, Valentinič Ignacij, dr. vitez Karol Bleiweis, dr. Majaron Danilo, Pirc Gustav.

Za preskušnjo učne usposobljenosti pri izpraševalni komisiji v Ljubljani, ki se je vršila od dne 2. do 7. t. m., oglasile so se nastopne učne moči i. s. za meščanske šole gospodične: Šolska sestra Marija Flucher iz Maribora; Franja Zagore, učiteljica v Rehnovem zavodu v Ljubljani; Melanija Sittig, podučiteljica v Galiciji in šolska sestra Stanislaja Voh iz Maribora. Za ljudske šole gg.: L. Albrecht, začasni učitelj pri Sv. Ani nad Trzičem; Jos. Armič, pomožni učitelj v Ljubljani; J. Cerar, začasni učitelj v Škocijanu pri Turjaku; H. Dominko, suplent na učiteljsku v Kopru (za ljudske šole z nemškim poučnim jezikom); Frid. Jazbec, začasni učitelj na Selih pri Šumbergu; W. Plhak, podučitelj v Št. Lorencu na Štajerskem; Josip Stritar, podučitelj pri Sv. Jerti na Štajerskem; J. Zupan, začasni učitelj v Dolškem; gospodične: Viljemina Burian, podučiteljica v Brežicah; Olga Leskovic, začasna učiteljica v Planini; šolska sestra Franciška Lipovšek, učiteljica v tukajšnjem Marijanišči; gospa Ernestina Oman, začasna učiteljica v Doberlivasi na Koroškem; Ana pl. Rauscher, začasna učiteljica v Št. Petru pri Rudolfovem; Nik. Suppan, bivša pomožna učiteljica na tukajšnji nemški dekliški šoli (za šole z nemškim poučnim jezikom); Pavla Suwa, začasna učiteljica v Dobropoljah; Viktorija Tavčar, začasna učiteljica v Št. Vidu na Štajerskem; šolska sestra B. Teršavec iz Celja (za nemške šole); Julija Klodič-Sabladoski iz Trsta; za francoščino so se oglasile gospice: Ana Pfau iz Trsta, Ivana Heinrich iz Ljubljane in Alberta Terglau iz Ljubljane.

Razven jedne učiteljice so prestale preskušnjo vse učne moči z dobrim vspehom, kandidatnje za meščanske šole pa z odkli.

Vprašanja za pismeno preskušnjo so bila nastopna:

1. Za ljudske šole: a) Slovenščina: 1. Kako je učitelju postopati pri vprašanju in odgovorih? — 2. Kakšen namen imajo domače naloge in kako učitelj ravnaj z njimi, da dosežejo svoj namen? — b) Nemščina: Welche Vorzüge hat ein guter Schulunterricht vor dem Privatunterrichte und unter welchen Verhältnissen erscheint der letztere als eine Nothwendigkeit? — c) Matematika: 1. V nekem zavodu je bilo v 1 letu 2500 gld. čistega dohodka; s tega se je potrošilo za najemščino 400 gld., za domače potrebe vsak mesec 62½ gld., za kurjavo 125 gld., za obleko 275 gld., za različne druge stvari 350 gld.; ostanek se je vložil v pridobitek. Koliko % čistega dohodka znaša vsak teh postavkov? — 2. $\left(\frac{2^{2/3}}{5} - \frac{1^{1/2}}{3} : 4 : \frac{2^{1/2}}{3}\right) \times \frac{13^{2/7}}{5^{13/16}} = ?$ — 3. Die Oberfläche eines senkrechten Cylinders beträgt 131.88 dm², seine Mantelfläche 75.36 dm²; wie gross ist a. sein Cubikinhalt, b. der Cubikinhalt und die Oberfläche des ihm eingeschriebenen regelmässigen sechseitigen Prisma? — d) Realije: 1. Kubinjska sol (metodična obravnava). — 2. Das Birnbarometer, Einrichtung und Gebrauch. — 3. Opis velike ogerske nižave.

II. Za meščanske šole: a) Pedagogika: 1. Wesen der Mnemotechnik und Wert derselben für den Schulunterricht. — 2. Erklärung des genetischen Verfahrens beim Unterrichte an Beispielen aus der gewählten Fachgruppe. — 3. Wie soll eine zweckentsprechende Schulbank beschaffen sein? — b) Nemščina: Grillparzer und seine Bedeutung für die deutsche Literatur in Oesterreich. — c) Matema-

tika: 1. Die Gleichung $\frac{\log 2x}{\log(4x-15)} = 2$ ist aufzulösen. — 2. Es ist zu zeigen, dass zwischen den Seiten des einem Kreise eingeschriebenen regelmässigen Fünf-, Sechs- und Zehneckes folgende Relation besteht: $s_5^2 = s_6^2 \times s_{10}^2$. — Welchen Flächen-

inhalt hat jede der fünf Erdzonen, wenn der Durchmesser der Erdkugel 1716.96 Meilen, der Abstand der Ebenen der Wendekreise vom Erdmittelpunkte 341.73 Meilen, und der Abstand der Ebenen der Polarkreise vom Erdmittelpunkte 787.53 Meilen beträgt? — 4. Der Möbelfabrikant Alois Pechan hier liefert heute an Dr. Christian Lechleitner hier 2 Stück Betten à 65 fl., 2 Stück Nachtkästen à 21 fl. und 1 Stück Waschkasten mit Marmor zu 54 fl., diverse Reparaturen um 19 fl. 60 kr. Dr. Christian Lechleitner zahlt heute baar 145 fl. Dieser Fall soll in den Büchern des Möbelfabrikanten Alois Pechan verzeichnet werden. — d) Prirodopis: 1. Die Kopffüssler (Cephalopoden). — 2. Die Schachtelhalme (Equisetaceen). — 3. Das hexagonale Krystallsystem; einige Mineralien, die in diesem Systeme krystallisiren, sind anzuführen. — e) Prirodoslovje: 1. Erklärung des Wesens der Farbenzerstreuung, Erscheinungen, die hierauf beruhen, sind anzuführen. — 2. Die Gesetze der Bewegung eines freifallenden Körpers sind zu erklären. — 3. Der Phosphor, Vorkommen, Gewinnung, Eigenschaften und Verwendung desselben. — f) Zemljepis: 1. Die Zonen (klimatische, Thier- und Pflanzenzonen) mit besonderer Berücksichtigung Europas. — 2. Politische Geographie der Balkan-Halbinsel. — 3. Das österreichische Küstenland, mit Skizze. — g) Zgodovina: 1. Die Jugenderziehung nach der Solonischen und Lykurgischen Verfassung. — 2. Die Verhältnisse Innerösterreichs zur Zeit Kaiser Friedrich III. und Maximilians I. — 3. Die Türkenkriege unter Leopold I. und Karl VI. — h) Prostorčisanje: Eine Zusammenstellung von Holzmodellen und ein Gipsmodell sind nach der Anschauung zu zeichnen, die Lichtstellen, der Selbst- und Schlag Schatten anzugeben. — i) Lepopis: Zu schreiben sind mehrere volle Zeilen 1. in deutscher Currentschrift, 2. in englischer Cursiv- und 3. in der Rundschrift. — j) Nemščina: za kandidatnje, ki se hočejo usposobiti za pouk v francoskem jeziku: Der Frühling (eine Beschreibung).

Iz državnega zbora. Zakonski načrt, ki ga je predlagal polski poslanec Pininski, je bil v seji državno-poslaniške zbornice sprejet. Ta zakonski načrt določuje, da dobe šolski okraji v Galiciji stalne okrajne šolske nadzornike. Kakor posnamemo iz dotične debate, osobito iz govora gospoda naučnega ministra in iz zakonskih določil samih, bode ta uredba v korist šoli in učiteljstvu.

Kaj več o tej stvari bomo še govorili, za danes le to omenimo, da se iz mnogih razlogov ne moremo strinjati s sklepom okrajnega učiteljskega društva kamniškega, kateri sklep smo v zadnji številki brez dostavka priobčili.